

Nykytaiteen museon rakentamisella ei loukata sen edustalla olevan Mannerheimin ratsastajapatsaan tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta. Ratsastajapatsaan jalusta ja seremonia-alue ovat patsaan sijoitusratkaisuna muodoltaan tavanomaisia, eivätkä ne saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuina rakennustaiteen tuotteina.

Selostus asiasta

Ympäristöministeriö on 19.12.1994 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa nykytaiteen museon aluetta koskevan asemakaavan muuttamiseen ja marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsaaseen liittyvistä tekijänoikeuskysymyksistä.

Ratsastajapatsaan tekijä professori X on valittanut nykytaiteen museon alueen asemakaavan muutoksesta ympäristöministeriöön, joka alustusviranomaisena päättää Helsingin kaupunginvaltuuston alueen asemakaavan muuttamisesta tekemän päätöksen vahvistamisesta. Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa erityisesti siltä osin, voidaanko patsaan ympärillä olevaa päällystettyä, 25,5 x 16,8 neliömetrin suuruista patsasaluetta pitää taideteoksen osana. Muut tekijänoikeudelliset kysymykset ilmenevät X:n valituksesta.

Lausuntopyyntöön on liitetty jäljennökset X:n valituksesta, Helsingin kaupungin vastineesta, asemakaavan muuttamiseen liittyvistä kaava-asiakirjoista selostuksineen, museoviraston lausunnosta ja patsaan jalustan rakennuslupaa koskevista asiakirjoista ja piirustuksista. Lisäksi lausuntopyyntöön on liitetty otteet Riitta Kauppisen kirjasta "Suomen Marsalkan ratsastajapatsas" (Helsinki 1989) koskien patsaan toista suunnittelukilpailua sekä patsasaluetta ja jalustaa.

Professori X:n valitus

Marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsaan tekijä professori X on valittanut ympäristöministeriöön Helsingin kaupunginvaltuuston 15.6.1994 tekemästä päätöksestä, joka koskee toisen kaupunginosan (Kluuvi) rautatie- ja katualuetta koskevan asemakaavan muuttamista. Valituksessaan X vaatii, että asemakaavan muuttamispäätös kumotaan ja jätetään siltä osin vahvistamatta, kuin siinä on mahdollistettu nykytaiteen museon sijoittaminen kaupunkisuunnitteluviraston 20.1.1994 päivätyin ja 28.4.1994 muutetun piirustuksen mukaisesti.

Perusteluina vaatimukselleen X katsoo asemakaavan muutospäätöksen loukkaavan hänen oikeuttaan patsaan luoneena taiteilijana. Museo tultaisiin rakentamaan välittömästi kaupunginvaltuuston päätökseen perustuen. Tekijänoikeuslain 3 §:n 2 momentin perusteella tekijällä on oikeus vastustaa sellaisen muutoksen tekemistä teokseen tai sellaista teoksen julkistamista, joka loukkaa tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta.

X katsoo, että teoksen muuttamiseen rinnastetaan lain esitöiden mukaan myös teoksen tyypistäminen. Teoksen tekijän respektioikeuteen kuuluu myös se, millä tavalla teos saatetaan yleisön nähtäväksi. Taideteoksen asettaminen sellaiseen ympäristöön, että asettamisen voidaan katsoa loukkaavan tekijän arvoa tai omalaatuisuutta, on kielletty.

X katsoo, että museon sijoittaminen muuttaa patsaan ympäristöä ratkaisevasti. Patsaan tarkoitus on kuvata Suomen marsalkka Mannerheimiä ja sitä hetkeä, jolloin marsalkka Mannerheim ratsasti Helsinkiin 16.5.1918 ja kaupungin johto vastaanotti hänet. Alueen kaavoitustilanne patsaan rakentamisen aikaan tuki patsaan tarkoitusta. Patsas on suunniteltu olemaan dominoiva sillä alueella, johon se on sijoitettu. Patsaan tulee X:n mukaan dominanssillaan julistaa voimaansa ja oikeutustaan. Muistomerkin sanoma välittyy sen hallitseman reviirin kautta. X katsoo, että patsaan edellyttämälle

alueelle voidaan teoksen merkitystä muuttamatta sijoittaa vain liikenneväyliä ja tori- tai puistoalueita. Nyt patsaan viereen rakennettavaksi suunniteltu museo asettaa patsaan varjoonsa tavalla, joka muuttaa patsaan luonnetta ja loukkaa sen yleisesti tunnustettua arvoa, taiteilijan tarkoitusta sekä hänen arvoaan ja omalaatuisuuttaan taiteilijana.

Lisäksi X huomauttaa, että patsas, jalusta jolla se seisoo, sekä patsaan graniittinen aluslaatta luovat taiteellisen kokonaisuuden, joka nauttii tekijänoikeuslain mukaista suojaa. Nyt hyväksytyt asemakaavamuutoksen mukainen museorakennus sijoitetaan siten, että osa graniittisesta aluslaatasta poistetaan. Viitaten tekijänoikeuslain 3 §:n 2 momenttiin X katsoo teoksen muuttamisen ja typistämisen taiteilijan arvoa loukkaavalla tavalla olevan kielletty.

X katsoo, että suunniteltu museo on tyyliiltään täysin toisenlainen ja vieras patsaan edellyttämälle ympäristölle. Lisäksi museorakennus massiivisena rakenteena ei vastaa niitä edellytyksiä, jotka taiteilija teosta luodessaan asetti teoksen ympäristölle. Näin ollen museorakennuksen sijoitus asettaa patsaan sellaiseen ympäristöön, joka loukkaa tekijän respektioikeutta.

Nykytaiteen museolle suunniteltu alue soveltuisi X:n mielestä parhaiten puistoalueeksi tai säilytettäväksi ennallaan.

Helsingin kaupungin vastine

Ympäristöministeriö pyysi Helsingin kaupunginhallitukselta lausuntoa nykytaiteen museon asemakaavan muutosta vastaan tehtyjen valitusten johdosta. X:n valituksen osalta kaupunginhallitus totesi asiasta seuraavaa.

Töölönlahti on vapautumassa ratapihakäytöstä ja alueen suunnittelu ja osayleiskaavan mukainen rakentaminen on alkamassa. Osayleiskaavassa patsaan pohjoispuolella lähellä patsasta on yleisen rakennuksen kortteli. Nykytaiteen museon rakennuspaikka perustuu arkkitehtikilpailun asemakaavallisiin lähtökohtiin, jotka hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa ja kaupunginhallituksessa.

Suunnittelukilpailun palkintolautakunta arvioi, että voittaneen ratkaisun perusteella tapahtuvassa rakentamisessa ratsastajapatsas voi säilyä paikallaan. Lisäksi kaupunginhallitus viittaa vastineessaan kaupunkikuvaneuvottelukunnan, museoviraston, rakennushallituksen asiantuntijatoimikunnan ja opetusministeriön kannanottoihin asiasta.

Kaupunginhallitus katsoo, ettei paikan säilyttäminen nykyisellään ole tarkoituksenmukaista asemakaavoitusta, koska patsas sijaitsee keskeneräisellä alueella ja sen lähiympäristö on viimeistelemätön.

Päättyessään kaupunginvaltuuston asemakaavaa koskevan muutoksen täytäntöönpanosta 20.6.1994 kaupunginhallitus kehotti kaupunkisuunnittelulautakuntaa huolehtimaan tähän asemakaava-alueeseen välittömästi liittyvän Mannerheimintien alueen suunnitelman laatimisesta siten, että marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsaan edustan aukiotilaa (Mannerheiminaukiota) voidaan laajentaa etelään siten, että nykyinen liikennealue väistyy kauemmaksi. Suunnitelmaa laadittaessa tulee toimia yhteistyössä professori X:n ja Marsalkka Mannerheimin Perinnesäätiön kanssa.

Kaupunginhallitus toteaa, että teosta ei typistetä. Torialueen osa, jossa on graniittialusta, supistuu itäpuolelta, mutta laajenee kokonaisuudessaan nykyisestään kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti. Varsinaiseen patsaan jalustaan ei puututa. Koska patsas alun perin sijoitettiin keskeneräiseen ympäristöön, muodosti graniittilaatoitus perustason patsaalle. Jo silloin on ollut nähtävissä, että kaupunkiympäristö muuttuu tällä alueella. Nyt koko alue saatetaan arvoaan vastaavaan kuntoon ja uusi Mannerheiminaukio rakennetaan viimeistellysti kokonaisuudessaan ja ratsastajapatsaan ympäristö rauhoittuu.

Asemakaavan muutos ei hävitä patsaan arvoja. Patsas on asemakaavalla suojeltu kohde. Sen oleellinen taustanäkymä kaupunkikuvassa kohti Eduskuntataloa ja Kansallismuseota on turvattu. Postin puolelle rakennus saa rauhallisen taustan museorakennuksen julkisivusta, ja Manner-

heiminaukio suunnitellaan ja rakennetaan seremonialliseksi aukioksi siten, että patsas saa nykyistä liikenteen ja pysäköinnin leimaamaa tilaa laadukkaamman ja yksityiskohdiltaan punnittumman ympäristön.

Kaupunginhallitus toteaa, että valituksessa katsotaan sekä rakennuksen sinänsä että sen sijainnin loukkaavan patsaan tekijän respektioikeutta. Oikeuskirjallisuudessa on kaupunginhallituksen mukaan kuitenkin katsottu, että edellä mainittua tekijänkunniaa on lähtökohtaisesti arvioitava ns. objektiivisen mittapuun mukaan. Lainkohdan soveltuminen tapaukseen edellyttäisi, että rakennus tai sen aiottu tarkoitus tms. olisi objektiivisesti arvioiden ristiriidassa X:n luoman teoksen, ratsastajapatsaan, kanssa. Tällaisen ristiriidan tulisi olla ilmeistä. Oikeuskirjallisuudessa mainitaan esimerkkeinä muun muassa kirjallisesta teoksesta julkaistu ala-arvoinen käännös ja uskonnollisesta sävellysteoksesta tehty iskelmä. Kaupunginhallituksen käsityksen mukaan kyseistä rakennushanketta ei voida kohtuullisesti sijoittaa tällaiseen kategoriaan.

Kaupunginhallitus huomauttaa, että asiaa on valmisteltu huolellisesti pitkän suunnitteluvaiheen ajan tasokkain asiantuntijavoimin. Suunnittelutyössä on luonnollisesti otettu huomioon patsaan historiallinen merkitys, sen perinne- ja kauneusarvot ym. asiaan vaikuttavat seikat, joten on selvää, ettei viranomaisten pyrkimyksenä tai motiivina ole voinut olla tekijän loukkaaminen.

Lain tarkoittaman loukkauksen tulisi kaupunginhallituksen käsityksen mukaan olla ilmeistä. X tyytyy kuitenkin kirjelmässään vain toteamaan, että museorakennus on tyyliltään toisenlainen kuin patsas ja vieras patsaan ympäristölle sekä ettei rakennus massiivisena rakenteena vastaa tekijän aikoinaan asettamia edellytyksiä.

X:n tulkinta laajentaisi kaupunginhallituksen mukaan huomattavasti lain tarkoittamaa tekijänsuojaa. Oikeuskäytännöstä tai kirjallisuudesta ei löydy tukea niin pitkälle menevälle tulkinnalle kuin valittaja esittää. Kaupunginhallitus toteaa käsityksensä, ettei suunnitellun museon rakentamista sinänsä voida pitää tekijän respektioikeuden loukkauksena.

Museorakennuksen sijainnin osalta tulee kiinnittää huomiota siihen, että patsasta aikoinaan paikalleen asetettaessa ympäristö on ollut keskeneräinen ja suunnittelunalainen, kuten asiakirjoista havaitaan. Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole, että tekijä olisi tuolloin esittänyt ympäristöä koskevia ehtoja tai edellytyksiä, eikä tästä asiasta ole muutoinkaan tehty tältä osin minkäänlaisia välipuheita. Kun valituksessa nyt edellytetään alueelta puistomaisuutta tai jopa sen ennallaan säilyttämistä, on kyseessä vasta jälkikäteen luotujen ehtojen esittäminen.

X:n kirjelmässä esitetyt patsaan ympäristön laatua koskevat vaatimukset eivät ole järkevässä suhteessa lain tarkoittamaan tekijänsuojaan, vaan niitä voi hyvällä syyllä pitää kohtuuttomina. Kaupunginhallitus katsoo, ettei tekijänoikeuslain nojalla voi perustellusti väittää kyseisen asemakaavan muuttamispäätöksen saattavan teoksen yleisön nähtäväksi respektioikeuden kannalta loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Valituksessa esitetään väite siitä, että suunniteltu museo muuttaa ja tyypistää teosta taiteilijan arvoa loukkaavalla tavalla, koska osa patsaan jalustasta poistetaan. Kaupunginhallitus katsoo, etteivät suunnitellut muutokset koske patsasta tai sen osaa, eivätkä siten muuta itse teosta, ratsastajapatsasta.

Tekijänoikeusneuvoston lausunto

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeus muodostuu taloudellisista ja moraalisisista oikeuksista teokseen ja syntyy aina luonnolliselle henkilölle. Taloudelliset oikeutensa, kuten oikeuden esimerkiksi näyttää teosta julkisesti, tekijä voi sopimuksin luovuttaa. Ellei nimenomaisesti toisin ole sovittu, teoskappaleen luovutukseen ei kuitenkaan sisälly tekijänoikeuden luovutus, kuten tekijänoikeuslain 27 §:ssä säädetään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että teoksen tekijänoikeus ja teoskapp-

paleen omistusoikeus voivat olla eri henkilöillä. Teoskappaleen omistaja voi tekijänoikeuslain 25 §:n sallimissa puitteissa määrätä omistamastaan teoskappaleesta muun muassa näyttämällä sitä julkisesti.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Pykälän 1 momentti koskee niin sanottua isyysoikeutta. Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Pykälän 2 momentti koskee niin sanottua respektioikeutta. Teosta ei saa muuttaa siten, että tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukataan. Teosta ei myöskään saa saattaa yleisön saataviin tekijää loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi sitovasti luopua vain, mikäli kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.

Respektioikeus sisältää kiellon muuttaa teosta tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla sekä kiellon saattaa teos yleisön saataviin tekijää sanotuina tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Teosta ei saa turmella, väaristellä, tyypistää tai muuten muuttaa niin, että teoksen luonne tai muoto muuttuu. Muuttaminen voi kohdistua sekä teokseen että teoskappaleeseen. Teon luonnetta arvioitaessa on huomiota yleensä kiinnitetty paitsi siihen, miten teosta on muutettu tai miten se on saatettu yleisön saataviin, myös siihen, mikä on ollut muutoksen syynä.

Lain esitöiden mukaan respektioikeudellinen arviointi siitä, loukkaako teoksen tietty muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai tekijänkunniaa, on tehtävä objektiivista mittapuuta käyttäen. Huomioon on kuitenkin jossakin määrin otettava tekijän subjektiivinen käsitys asiasta. Suojasäännöstä on sovellettava teoksen törkeän laatuksen muuttamisen, vandalisoinnin, tyypistämisen tai muun vastaavan yhteydessä (komiteanmietintö 1953:5, s. 49).

Oikeuskirjallisuudessa on pidetty teoksen esittämistä sille sopimattomassa ympäristössä tekijän kunniaa loukkaavana. Respektioikeudellisesti kiellettyä on esimerkiksi teoksen sijoittaminen alenta-vaan paikkaan. Teoksen muuttamista museosta toiseen tai poistamista julkiselta paikalta tai tilan puutteesta johtuvaa siirtämistä varastoon ei ole pidetty respektioikeuden loukkauksena (Kivimäki, T.M., Uudet tekijänoikeus- ja valokuvauslait, Porvoo 1966 s. 42). Tekijänoikeuslaki pohjautuu yhteispohjoismaiseen lainvalmistelutyöhön. Niinpä johtoa Suomen tekijänoikeuslain tulkintaan voidaan hakea Ruotsin tekijänoikeuslain erittäin seikkaperäisistä valmistelutöistä. Ruotsin tekijänoikeuslain valmistelutöissä on pohdittu teoksen saattamista yleisön saataviin teokselle vieraassa ympäristössä. Loukkaavana menettelynä ei ole pidetty sitä, että teos siirretään paikkaan, joka tekijän mielestä on epäedullisempi kuin alkuperäinen, esimerkiksi museossa syrjäisemmällä paikalla sijaitsevaan saliin. Näin ei myöskään ole asianlaita silloin, kun teos poistetaan julkiselta paikalta (SOU 1956:25 s. 126).

Oikeuskäytännössä korkein oikeus on ottanut kantaa respektioikeuteen ratkaisuisaan KKO 1967 II 74 (Tulio), 1975 II 37 (Halkola) ja 1974 II 49 (Likaiset kädet). Ratkaisuisista on pääteltävissä, että respektioikeuden mahdollista loukkausta on arvosteltu verrattain ankaran objektiivisen mittapuun mukaan.

Myös tekijänoikeusneuvosto on ottanut kantaa tekijän respektioikeuteen. Lausunnossaan 1989:14 tekijänoikeusneuvosto totesi, ettei tekijänoikeuslain suojaaman reliefin siirtäminen toisiin tiloihin loukannut tekijän moraalisia oikeuksia vaikka teos uudessa ympäristössään oli alkuperäistä paikkaa epäedullisemmin sijoitettuna.

Lain 13 §:n mukaan rakennusta ja käyttöesineitä saa omistaja tekijän luvatta muuttaa, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat. Säännös rajoittaa tekijän respektioikeutta. Muuttaminen on siis sallittua vain teknisistä ja tarkoituksenmukaisuussyistä eikä esimerkiksi esteettisten syiden vuoksi.

Lain esitöiden mukaan syyn muuttamiseen tulee olla joskaan ei ehdottomasti välttämätön, niin kuitenkin objektiivisesti katsoen tarpeellisen, jotta rakennus tai esine voisi täyttää hyötytehtävänsä. Jos muutos tosiasiallisesti on tuollaisen syyn vaatima, saataisiin siihen ryhtyä ei vain tekijän

suostumuksetta, vaan vieläpä silloinkin kun muutoksesta aiheutuisi sellainen teoksen muuttaminen taiteellisessa suhteessa, jota tekijä aiheellisesti voisi pitää arvoaan ja omalaatuisuuttaan loukkaavana (komiteanmietintö 1953:5 s. 55—56).

Teoksen ympäristön muuttaminen

Professori X:n luoma ratsastajapatsas "Suomen Marsalkka, vapaaherra C. G. Mannerheim" on tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu kuvataiteen tuote ja siten tekijänoikeudellisesti suojattu. Patsaan suunnitteluajankohtana vuonna 1954 patsaan aiotussa sijoituskohdassa Postitalon edustalla oli valtionrautateiden työmaaruokala, joka purettiin pois ennen patsaan pystyttämistä. Suunnitteluajankohtana olleet näkymät Eduskuntatalolle, Kansallismuseoon ja rautatieaseman ratapihalle lienevät säilyneet samankaltaisina näihin päiviin asti. Vuosina 1992—1993 pidetyn nykytaiteen museon arkkitehtuurikilpailun voittaneen arkkitehti Q:n ehdotus "Chiasma" on tarkoitettu sijoittamaan Postitalon viereen siten, että museon ja Postitalon edustalle muodostuisi aukio, jossa olisi Mannerheimin ratsastajapatsas. Tällöin patsas jäisi nykyiselle paikalleen ja sen taustanäkymä Töölönlahden suuntaan vaihtuisi ratapiha-alueesta museorakennukseksi.

Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut sille toimitettuihin patsaan nykyistä sijoituskohtaa kuvaaviin asemakaavapiirustuksiin sekä piirustuksiin, joista ilmenee ehdotetun nykytaiteen museon sijoittuminen suhteessa patsaaseen. Tekijänoikeusneuvoston sihteeri on käynyt tutustumassa teokseen sen nykyisessä sijoituspaikassa.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että ratsastajapatsaan ympäristö muuttuu ehdotetun nykytaiteen museon vaikutuksesta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo kuitenkin, ettei patsaan ympäristön muutoksen rautatieaseman ratapihasta nykytaiteen museoksi voida katsoa olevan tekijän taiteellista arvoa alentava. Ehdotetun nykytaiteen museon rakentamisella ei loukata tekijän moraalisia oikeuksia.

Patsaan jalusta ja seremonia-alue

Patsaan jalusta- ja sijoituspaikkaehdotus eivät kuuluneet vuonna 1954 järjestettyyn ratsastajapatsaan suunnittelukilpailuun, vaan lopulliset suunnitelmat jalustasta ja seremonia-alueesta tehtiin vuonna 1958. Patsaan jalustan ja seremonia-alueen ratsastajapatsaan ympärille suunnittelivat tekijänoikeusneuvostolle toimitetun selvityksen mukaan X ja Z.

Tutustuttuaan patsaan jalustan ja seremonia-alueen rakennuslupaa koskeviin asiakirjoihin ja piirustuksiin tekijänoikeusneuvosto toteaa, että ratsastajapatsaan jalusta ja seremonia-alue suunniteltiin, jotta itse patsas voitiin sijoittaa sille tarkoitettuun paikkaan. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei patsaan sijoittamisen mahdollistaminen riitä yksinään tekemään jalustasta ja seremonia-alueesta patsaan osaa.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa jalustan ja seremonia-alueen muodostavan ratsastajapatsaaseen nähden erillisen rakennelman. Tämän vuoksi jalustan ja seremonia-alueen tekijänoikeudellista suojaa on tarkasteltava erikseen. Erillisenä rakennelmana jalusta ja seremonia-alue voisivat saada suojaa rakennustaiteen tuotteina. Tällöin niiden muuttaminen olisi tekijänoikeuslain 13 §:n mukaan sallittua teknillisten tai tarkoituksenmukaisuussyiden niin vaatiessa.

Se, onko patsaan jalusta ja seremonia-alue tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu rakennustaiteen tuote, selviää teostasoarvioinnin pohjalta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote ylittää niin sanottuun teostasoon, millä tarkoitetaan sitä, että tuotteen tulee olla muodoltaan itsenäinen ja omaperäinen. Teostasovaatimuksen katsotaan yleensä täytyvän, jos kenenkään muun kuin tekijän ei voitaisi olettaa päätyvän samanlaiseen lopputulokseen, jos ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan työhön. Tekijänoikeussuojan kannalta tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ole merkitystä. Laissa ei ole annettu tarkkoja sääntöjä teostason arvioimiseksi, vaan ratkaisu tehdään harkinnan perusteella

yksittäistapauksittain.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että patsaan jalusta ja seremonia-alue määräytyvät pääosin ratsastajapatsaan muodon ja sen sijoituspaikan mukaan. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että patsaan jalusta ja seremonia-alue ovat patsaan sijoitusratkaisuna muodoltaan tavanomaisia ja että ne eivät saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuina rakennustaiteen tuotteina.